

»konsum«. forbruk, herundir settar í bilar, videotól og annað ella beinleiðis etnar upp.

Kurstap av eldri lánunum hefur lögmaður rópt um og skuldskrivað kurstapinum vöxturinn í úttanlandsskuld, men hann hefur aldri dokumenterað, at so er, tí hann hefur aldri roknað út, hvat tann bati í býtlutfallinum í okkara handli, sum skaptist av kurshækkunini á dollara og pundi, hefur havt at týða í óktum útflutningsvirði. Var hetta ikki hent, var útflutningsvirðið nógv minni, og harvið gjaldsávnaðalið, sum skuldi figgjast við úttanlandsláni so mikið størri. Heldur ikki hefur hann roknað út hvussu stóran part av lánunum, hetta kurstap er galdandi fyri, tí tað, sum nýtt er til at gjalda kurstap við, viðvíkiri bert einpart av teimum lánunum, sum veruliga eru innloyst hesi árin. Í tann mun hann hefur umskift dollarlán við øðrum dollarlánunum, hefur hann heldur ikki havt tap, sum er konstaterað.

At pilka skipaløgurnar burtúr, hjálpir lítið. Skuldin skal so rindast so ella so kortini, tí skuldin er har annaðhvørt hon so stavar frá nýtslu, kurstapi ella ilögum. Tað, sum er avgerandi, er lutfallið ímillum bruttotjóðarúrtøkuna og úttanlandsskuldina. Hetta lutfall sigur nakað um evni okkara til at greiða afturrindan av rentum og lánunum.

Tað hevði borið til at pilka allar ilögur frá 1967 — 1981 burtúr teim 900 milliónunum, vit skyldaðu við árslok 1980, so hevði stóðan verið, at vit ikki skyldaðu eina krónu, men harafturimóti høvdu stórt avlop — tað høvdu vit í veruleikanum eisini í tann mun, ilögurnar bóru seg, men tað stutta av tí langa er tað, at við árslok 1980 var samlaða úttanlandsskuld okkara umleið 33% av bruttotjóðarúrtøkuni, meðan hon við árslok 1984 nærkast 60% av bruttotjóðarúrtøkuni ella er 60% av bruttotjóðarúrtøkuni.

Tað eru m.a. hesi 60% íni »Ráðgevandir Nevndin« við Skak-Nielsen formanni so harðliga hefur ávarað imóti, tí hetta »magiska tal« rökka bert einstakar latínamerikanskar bananrepublikkir, sum eru farnar ella eru við at fara av knórnum.

Í Europa kemur onki land úttan Ísland okkum nær. Danmark liggur úti undir 40% og Ísland nakað omanfyri 50%.

Er tað ikki fantastiskt, at lögmaður skal royna at siga fólki, at tað er ein ræðulig vanlukka at verða skuldbundnir 1000 milliónir, meðan tað er ein stórir fyrimunur, tá skuldin er komin upp á 3000 milliónir?

Handan logikkin skal ein hava heilt serligar fortreytir fyri at fata.

Vöxturinn í úttanlandsskuld stendur enn greifligari í myndini, tá ein hugsar um, at tey seks árin 1975 — 1981 vaks skuldin úr 500 milliónum upp í umleið 900 milliónir, meðan hon árin 1981 — 1984 vaks upp í 3000 milliónir ella 4—5 ferðir so nógv.

Lögmaður ger tað einfalda rokniestykki, at í gjaldsávnanum — sum er roknskapurin yvir alt sum gongur inn og út í okkara landshúsarhaldi í mun til umheimin — dregur hann

fult ilöguvirði av skipum burtur úr, og so sigur hann, at í 1983 var stórt sæð javnvág, og í 1984 verður talan um gjaldsávnaavlop.

Fyri tað fyrsta er hetta skeivt, tí eginpeningurin og landskassastuðningurin, sum kanska í meðal liggja um 20 — 25% av ilögum og sum frammanundan eru tikin við í kapitalbalansanum, verða drigin frá við fullum virði, hóast vit vita, at ongantið hefur verið »fiks-faksað« so nógv við eginpeningi, sum seinastu fyra árin. Reelt er ein stórir partur av honum lánur og skuldi sostatt ikki verið tikin burtúr, men lagdur afturat skuldini.

Harnæst er ein stórir partur av teim fleiri hundrad milliónunum, sum umbyggingarnar eiga av teim 2009 milliónunum, lögmaður dregur frá, vanligt viðlíkahald og umvælingar, sum ikki eru »ekstraordinerar« ilögur, — hvat hetta so er fyri nakað.

Endaliga er gjaldsávnauppperðin eitt sera fjøltáttad fyribrigdi, har ikki ber til at draga ein ilögubólk burtúr, tí øll töluni eru samantengd og uppstillingin sera kompliserað.

Inn í gjaldsávnan gongur hallið á handilsjavnvágini, so vil ein gera lögmanni tann beina, at skipaløgurnar skulu takast burtúr, so kann ein sum eitt »tankaeksperiment« — eg undirstriki, eitt »tankaeksperiment« — taka tær burtúr handilsjavnvanum og tænastuávanum við tí virði, skipini eru skuldsatt fyri, t.v.s. við frádrátt av eginpeningi og stuðulslánunum, sum jú ikki skulu vera lænt úr útláðinum.

Tá sær myndin fyri tey fyra árin 1981—1984 soleiðis út sambært uppperð og meting frá hagdeildini:

Føroyskur innflutningur	
og keyp av tænastum	10169 mió. kr.
Føroyskur útflutningur	
og sála av tænastum	6747 mió. kr.
Munur, hall	3422 mió. kr.

Draga vit skipakeyp, umbyggingar og viðlíkahald fyri 2009 milliónir burtúr, so er hallið 1413 milliónir, hugsa vit so um eginpeningin og viðlíkahaldið, er hallið heldur 1800 — 2000 milliónir, sjálfv aftaná frádrátt av »ekstraordinerum« ilögum, tó at hesar als ikki eru »ekstraordinerar«, men fyri ein part neyðugar og náttúrligar.

Vit hava sostatt í árunum 1981 — 1984 brúkt ímillum 1413 og 2000 milliónir meira enn vit hava tjent somu ár — alt eftir hvønn »frádrátt« ein nýtir. Hetta umframt skipalögur.

Tað er tí kanska ikki so lógið, at úttanlandsskuldin roknskaparliga er vaksin 2000 milliónir somu ár, við tí lænta eginpeninginum, teim læntu stuðulslánunum og kurstapinum passara rokniestykkið toliliga væl á pappírnum.

Í veruleikanum ger tað kortini ikki tað, tí úrslitið er rokkið við skeivari nýtslu av tølunum. Tað sum ein reelt kundi loyvt sær at frádrigið — vildi ein ikki verið so beinasamur imóti lögmanni, at ein dregur frá við fullum virði, og tað hefur hann ikki uppiborið, tá hann fuskur so við tølunum — er tað seluvirði, sum

øll hesi skip høvdu, skuldi tað gingið so galið, at ein noyddist út á fria marknaðin at selt. Tá vildu hesar 2009 milliónirnar kanska verið bert tað hála verdar.

Ein kundi tí, eins væl og lögmaður loyvir sær henda »ekstraordinera« frádrátt, loyvt sær at sagt, at vit umframt skipaløgurnar hava brúkt ímillum 2413 og 3000 milliónir meira enn vit hava tjent tíðarskeiðið 1981—1984.

Reynsatindur stendur t.d. idag í meira enn 110 mill. kr.

Hvat kundi hann verið seldur fyri? 50 — 60 ella 70?

Gullfinnur stendur í 50 — 60 milliónum. Hvat kundi hann verið seldur fyri?

Giljanes umboðar aðrar 60, hvat fekst fyri hann?

Dimma hefur fortalt, at Norrøna bleiv keypt 30 mill. kr. ov dyrt, hartil kemur eitt hall uppá 10 — 20 mill. kr.

Mugu ikki kemikaliutangabátarnir av eginpeningsgrundum liggja útvið 20% omanfyri seluvirði o.s.fr.

Hartil koma tey fiktivu virði av eldra flotanum, sum er seldur innanlands.

Munurin á tíðarskeiðunum 1960 — 1980 og 1981 — 1984 er tann, at tað fyrra skeiðið investeraðu vit stóðugt í ein flota, sum varðveitti ella vaks í seluvirði, meðan vit hetta seinna hava fingið skip, sum ikki fyribils kunnu seljast fyri áljóðandi.

Men hetta ger ikki so nógv, bert

vit sleppa undan at selja tí at skipini bera seg. Tað skulu tey ikki gera leingi, fyrr enn tey aftur eru hækkað í virði.

Vit kunnu saktans eisini greiða at stuðla nøkrum teirra, men — sum ávist av »Ráðgevandir nevndini« — greiða vit ikki generelt at halda øll í vinnu yvir landskassan, um illa skuldi viljað til.

Lögmaður skuldi spart sær hatta rokniestykkið, sum segði, at í 1983 og 1984 hava vit vundið fyri nýtslu, allar rentur og kurstap uppá úttanlandsskuld, allar óproduktivar ilögur og allar produktivar ilögur, burtursæð frá skipum og sjálfviggjað 8% av nevndu skipum, og viðgingið, at hann hefur stýrt so vánaliga, at vit hava brúkt 3422 mill. kr. meira enn vit hava tjent, og so spakført viðmerkt, at av hesum er nakað — men júst hvussu nógv, veit hann ikki — farið til skipalögur.

Men nær hefur nakað spakført verið yvir hesum manni?

Heldur lögmaður veruliga, at navnframar búskaparfrøðingar vildu lagt í at tala um at ferðast á luksusklassa út av eggini, um myndin var so ljósareyð, sum hann dregur hana burtúr talnúsara sinum?

Nú havi eg ikki nevnt tær 2000 milliónirnar, sum ríkisstuðulin hefur bót gjaldsávnan. Tær skulu sjálvandi uppi, tí annars vildi úttanlandsskuldin verið munandi størri.

Framhald

Bakkast?

Dagny Joensen skrivur í Sosialinum 25. aug. 84 sine meining um tað, at Karin Kjelbro takkar familju síni fyri tann stuðul, hon hefur fingið hesi árin, hon hefur verið í lögtinginum, og Dagny kallar tað bakkast fyri kvinnufrigerðingina.

Eg haldi tað er ógvuliga positivt at kvinnur í slíkum arbeiði ikki gloyma seg sjálfvar burtur, men sjálfv aftaná fleiri ár, á einum so manschauvinistiskum arbeiðsplássi sum lögtingið er, enn hugsa sum kvinnur, og fáa munin á kvinnuhugsan og manshugsan fram, eisini frá øgtingsins roðarapalli og í útvarpi (har stendur illa til í so máta!)

Dagny spyr, hvussu tað hevði ljóðað, um menn fóru at takka konum, børn um o.s.fr. ... tað hevði ikki gjørt nakran skaða, tí ærlig talt er tað, sum teir allarflestu lögtingsmenn (kallkyn)

standa og siga frá lögtingsins roðarapalli, einki at røpa hurrá fyrri! Nærum líkamikið hvønn flokk teir umboða (undantøk finnast.)

Jarnkvinnur (t.d. Thatcher) eru ikki tær, sum umboða størsta partin av kvinnum best, so gott hevði verið, um fleiri kvinnur, sum ikki smøðast fyri at vera kvinnur koma inn í lögtingið næstu ferð.

H.J.

Áheitan

Vilja tit ikki gera so væl at slökkja sendarin, teir dagar tá sjónvarp Føroya ikki sendir. Hervið spara tit el-nýtslu, samstundis sum tit geva okkum høvi

at síggja norska sjónvarpið (tað sæst betur enn SVF til tíðir).

Vónandi eru tit ikki inspireraðir av russisku óljóðsendarum, sum teir

hava sett inn á vesturtýska sendinetið.

Fleiri sjónvarpshyggiarar, ið skilja norskt og hava klokku

Rætt gjørdi Karin!

Eg havi hug at tala at, tí Karin Kjelbro verður tyktað í Sosialinum seinasta leygardag, tí hon í teginum hefur takkað børnum, manni og øðrum fyri stuðul tey árin, hon hefur sitið sum lögtingslimur.

Einki er tað nakað

»bakkast fyri kvinnufrigerðing«, at hon ikki undirmetir ella avnoktar familjulivið og teir leiklutir, hon umframt politiskt arbeiði kennir ábyrgd av. Heldur er tað í beinleiðis samsvari við hugsjónirnar hjá kvinnurørsluni.

Og vónandi vóru orð

Karinar ein áminning til hinar tinglimirnar um, at teir eisini høvdu onkrar næstringar, sum áttu tókk uppiborna fyri stuðul, hálp og tol, sum ikki eigur at verða tikið sum ein sjálfvylgja.

Elin S. Jacobsen